

ตามหาของเล่นพื้นบ้าน...ตามหาความสุขคืนใจ

ของเล่น ในความหมายโดยทั่วไปคือสิ่งของที่มีไว้เพื่อการเล่นของเด็กๆ ของเล่นเป็นสิ่งที่สามารถทำให้เกิดความสนุกสนาน มีเสียงหัวเราะได้เสมอ ในมิติที่มากกว่าเพื่อการเล่นของเด็กแล้วยังพบว่าของเล่นสามารถฝึกทักษะ และสร้างเสริมระบบการคิดของการอยู่ร่วมกันในสังคมให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี (พีระพงษ์, 2536)

ของเล่นในปัจจุบันมีมากมายหลากหลาย โดยเฉพาะของเล่นที่เกิดมาจากภูมิปัญญาไทย นั่นก็คือของเล่นพื้นบ้านของเราที่ซ่อนนัยแฝงไว้มากมาย ของเล่นพื้นบ้านนั้นมีที่มาที่ย้ำเตือนถึงความทรงจำอัน อบอุ่น มีความสุข สนุกสนาน ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็สามารถสัมผัสถึงความสุขนี้ได้ และในระหว่างการเล่นของเล่นพื้นบ้านนั้นจะเกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของของเล่นจากอดีต..ถึงปัจจุบัน สามารถบอกที่มาของของเล่นในด้านศิลปวัฒนธรรม เรื่องราวที่สนุกสนานบอกถึงเหตุการณ์ในความทรงจำ วัสดุบางอย่างนั้นบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน สิ่งที่น่ามาเป็นของเล่นก็จะเป็นวัสดุใกล้ตัวจากธรรมชาติที่ปลอดภัยจากสารพิษ ประเภทสารตะกั่ว สารเคมีต่าง ๆ

ที่สำคัญสามารถเชื่อมโยงสู่การพัฒนาการของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นกล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม จิตสำนึกของการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เป็นสื่อกลางของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก และระหว่างเด็กด้วยกันการเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้เกิดการละทิ้งคุณค่าบางส่วนในของเล่นพื้นบ้านไป สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือการสูญหายของภูมิปัญญาดั้งเดิม และการสร้างสรรค์ที่ตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติรอบตัว การเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตที่รู้ค่า และเคารพในธรรมชาติ สิ่งหนึ่งคือ การเสริมความเข้มแข็งในสถาบันพื้นฐาน คือสถาบันครอบครัวที่ประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อแม่ โดยมีการสานสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีวัยแตกต่างกันให้แน่นแฟ้น ยิ่งขึ้นด้วยของเล่นต่าง ๆ และผลที่เกิดต่อเนื่องมาก็คือ การถ่ายทอดทางแนวความคิดของวัฒนธรรม การเคารพ และการอาศัยธรรมชาติอย่างพอดีคุณค่าของของเล่นพื้นบ้านมิได้อยู่ที่ราคา แต่เป็นคุณค่าทางศิลปะที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ตลอดจนสามารถเป็นตัวแทนของความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก และมนุษย์กับธรรมชาติสืบไป

คู่มือการใช้ชุดของเล่นพื้นบ้านบนพื้นฐานความปลอดภัย เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

คู่มือการใช้ของเล่นพื้นบ้านบนพื้นฐานความปลอดภัย เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยฉบับนี้ ประกอบด้วยจุดประสงค์ในการใช้ของเล่นพื้นบ้านในการพัฒนา ลักษณะของของเล่น วิธีการเล่นและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเล่น ชุดของเล่นพื้นบ้านที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาทั้งหมด 12 ชนิด คือ

1. กังหันมือ
2. จานบิน
3. ลูกข่างสะบ้า
4. ลูกข่างไว้
5. บาร์โต๊ะ
6. บาร์บีบ
7. บาร์สูง
8. เต่าวิ่ง/กระต่ายวิ่ง/หนูวิ่ง
9. ลูกสัตว์ติดล้อ
10. คนเลื่อยไม้
11. ควายชนกัน
12. คนตำข้าว

การนำเอาชุดของเล่นพื้นบ้านไปใช้ควรศึกษาคู่มือการใช้โดยละเอียด รวมถึงวิธีการเล่นของเล่นแต่ละชิ้น เพื่อที่จะสามารถแนะนำให้ผู้เล่นเล่นได้อย่างถูกต้อง ตามจุดประสงค์ในการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กที่ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์กับผู้เล่นมากที่สุด

จุดประสงค์หลักในการเล่นของเล่นพื้นบ้าน

1. พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก
2. พัฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเล่น
4. ปลุกฝังให้เด็กรู้จักเล่นของเล่นที่เป็นวัสดุธรรมชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาแห่งความพอเพียง
5. ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและของเล่นพื้นบ้านสืบไป

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเล่นของเล่นพื้นบ้าน

1. ได้พัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา รวมทั้งประสาทสัมผัสต่าง ๆ
2. เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม เรียนรู้และฝึกซ้อมการดำเนินชีวิตในวัยผู้ใหญ่ทั้งทางด้าน การดำเนินชีวิตและอาชีพต่าง ๆ ของพื้นบ้านสมัยก่อน
3. เป็นการส่งเสริมมิติทางด้านทักษะทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งของเล่นส่วนใหญ่อาศัยหลักการเคลื่อนไหวทางกลศาสตร์ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในอนาคต
4. เป็นการส่งเสริมมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เด็กได้เรียนรู้วิถีชีวิตในอดีตถึงความมีน้ำใจ ความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานและทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งถ่ายทอดออกมาในของเล่นบางชนิด
5. เป็นการส่งเสริมมิติทางด้านสติปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเล่น การสังเกต การจำแนกและเปรียบเทียบ
6. ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

